

УДК 81'373.46:665.6

Кузнецова І. В.¹, Жигулін В. В.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-311м НУ «Запорізька політехніка»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НАФТОГАЗОВОЇ СФЕРИ

Нафта і нафтопродукти – явище, від якого багато в чому залежить життєзабезпечення сучасної людини. Нафта займає провідне місце в світовому паливно-енергетичному господарстві. Навіть незалежно від розставлених у даний час пріоритетів на користь нафти і газу, нафтогазова термінологія заслуговує на увагу з лінгвістичної точки зору.

Нафтогазова термінологія вже була об'єктом зацікавлення вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, формуванню англійської нафтогазової термінології присвячені розвідки І. С. Рогової (2006), Н. В. Терських (2011). Окремим аспектам перекладу нафтогазової термінології присвячено розвідку дослідника Х. Ліу (2014). Метафоричність аналізованої термінології вивчали О. О. Єфремов (2013), Н. О. Мішанкін, А. І. Дєєв (2013). Однак лексико-семантичні особливості англійської термінології нафтогазової сфери ще не були об'єктом дослідження в мовознавчому аспекті в англійській мові.

Результати проведеного аналізу свідчать, що для англійської термінології нафтогазової промисловості характерні три типи фразеологічних одиниць: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення. Наведемо приклади деяких із них:

1) фразеологічні зрощення – семантично неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не впливає зі значень їх компонентів: *makes and*

breaks – операції скручування та відкручування бурового знаряддя; *rat hole* – щурфдль двотрубки; *cat head* – ключ для згвинчування/розгвинчування труб;

2) фразеологічні єдності – семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких умотивоване значенням їх компонентів: *monkey board* – маленька кабіна для верхолаза; *Christmas tree* – фонтанна арматура; *bottom hole assembly* – обладнання вибою бурової колони;

3) фразеологічні сполучення – звороти, в яких самостійне значення кожного слова абсолютно чітке, але один із компонентів має зв'язане значення: *killing a well* – глушіння свердловини; *naked hole* – неізольована свердловина; *injection well* – нагнітальна свердловина; *new pool wildcat* – розвідувальна свердловина.

Англійська нафтогазова термінологія, як свідчить проведене дослідження, охоплює загалом різні процеси та об'єкти, що відображають специфіку людської діяльності у цій сфері. Умовно їх можна представити шістьма семантичними категоріями, а саме: «*Human*», «*Process*», «*Equipment*», «*Substance*», «*Method*» and «*Characteristics*».

Семантична категорія «*Process*» є однією з найважливіших у нафтогазовій термінології англійської мови з огляду на саму специфіку позначуваної термінами діяльності людини. Вона характеризується найвищими показниками частотності використання термінів, що охоплюють такі сектори, як: *oil, gas, well, field, drilling, production, pipeline, exploration, petroleum*. Ця категорія включає геологію, геофізику, геохімію, буріння свердловин, видобування, збір і підготовку нафти і газу, транспортування і зберігання як її складники. Дану класифікацію можна продовжити. Наприклад, такий процес, як *geological survey* – геологічна зйомка включає в себе два етапи: *exploration* – дослідження і *cameral treatment of gathered materials* – камеральну обробку зібраних матеріалів.

Категорія «*Method*» може бути визначена так: геохімічний метод, геофізичний метод, метод буріння, метод транспортування, метод зберігання. Ця категорія за своїм вмістом подібна до категорії «*Process*», але частотні параметри термінів значно відрізняються в бік зменшення. Наприклад, обмеженою кількістю термінів представлений метод транспортування та метод зберігання газу та нафти, оскільки вони стосуються сфери нафти і газу та засобів їх транспортування.

Категорія «*Equipment*» репрезентована складниками, такими як: установки, механізми, матеріали, інструменти, прилади для вимірювання. Категорія «*Substance*» може бути виражена так: сировина, хімічно-компонентний склад нафти, хімічно-компонентний склад газу, продукти нафтогазохімічної промисловості. Щодо цієї категорії, то вона характеризується наявністю термінів на позначення нафти і газу за хімічним

та компонентним складом, а також продуктів нафтогазохімічної промисловості.

Параметри категорії «*Characteristics*» в основному зводяться до характеристики нафти, характеристики газу, стану. Категорія «*Human*» є однією з найважливіших категорій у досліджуваній терміносистемі з погляду антропоцентричної парадигми вивчення мовних явищ. До них належать терміни і представлена вона тільки одним складником – професія.

Отже, семантичні категорії англійської нафтогазової термінології є свідченням того, що досліджувана терміносистема відображає певну сферу людської діяльності, яка може бути в певний спосіб структурована засобами мови. У цьому процесі важливе значення має людський чинник. Він, з одного боку, притаманний кожній із категорій, а з іншого – служить підґрунтям для суб'єктивізму у виявленні особливостей змісту.